

بررسی و مقایسه سازگاری تحصیلی دانشجویان سال اول تا چهارم دانشگاه و رابطه آن با حمایت اجتماعی خانواده و دوستان

مجید صفاری‌نیا
داوود هزاره‌ای

تاریخ پذیرش:

تاریخ وصول:

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی و مقایسه سازگاری تحصیلی دانشجویان دختر سال اول تا چهارم و رابطه آن با حمایت اجتماعی خانواده و دوستان بوده است. بدین منظور ۶۰۰ آزمودنی (۱۵۰ آزمودنی از هر ورودی سالهای تحصیلی اول، دوم، سوم و چهارم) دانشگاه پیام نور تهران با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شده و مورد مطالعه قرار گرفتند. اندازه‌گیری متغیرهای یاد شده به وسیله پرسشنامه‌های حمایت اجتماعی پرسیندانو و هلر (۱۹۸۳، به نقل از ثنایی، ۱۳۷۹) که دارای دو مقیاس خانواده و دوستان است و پرسشنامه سازگاری تحصیلی هنری بارو که در سال ۱۹۴۹ در دانشگاه استنفورد تهیه شده است، انجام گرفته است.

یافته‌ها نشان داد که تنها اثر اصلی ترکیبی سال ورود با رشته تحصیلی با $F=2/324$ با درجه آزادی ۶ در سطح اطمینان ۹۵٪ بر روی سازگاری تحصیلی معنادار است. همچنین یافته‌های دیگر این پژوهش بیانگر این است که ضریب همبستگی بین متغیرهای حمایت خانواده و دوستان و سازگاری تحصیلی، از نظر آماری معنادار است.

نتیجه‌گیری: با توجه به اینکه حمایت خانواده پیش‌بینی‌کننده قوی برای سازگاری تحصیلی می‌باشد، با تقویت آن می‌توان به دانشجویان کمک کرد تا بر مسائل و مشکلات تحصیلی خود غلبه کرده و سازگاری تحصیلی بهتری را بدست آورند.

واژگان کلیدی: حمایت اجتماعی، سازگاری تحصیلی، خانواده، دوستان.

مقدمه

انتقال از دبیرستان به دانشگاه تغییر عمده‌ای در زندگی عده‌ای از نوجوانان است (فریدلندر، رایده، شاپاک و کرای بی^۱، ۲۰۰۷) و به عنوان چالش تحوّل مهمّی در اواخر نوجوانی مطرح است، به این دلیل که استقلال و مسئولیت‌های فرد افزایش پیدا می‌کند (هیگمن، بارتولوما و مک کنری^۲، ۲۰۰۰؛ به نقل از ووسلی^۳، ۲۰۰۳). حضور در دانشگاه دانشجویان را با تجربیات و فرصت‌هایی برای تحوّل روانی - اجتماعی روبه رو می‌سازد (تائو، دنگ، پرت، هانزبرگر و پنسر^۴، ۲۰۰۰؛ به نقل از فریدلندر و همکاران، ۲۰۰۷). با این حال ورود به دانشگاه تجربه‌ای همراه با استرس است (لئونگ و بونز^۵، ۱۹۹۷)، و نیز منبع فشار حاد می‌باشد (گال، ایوانز، و بلروس^۶، ۲۰۰۰؛ به نقل از فریدلندر و همکاران، ۲۰۰۷). بدون سازگاری موفق با دانشگاه، دانشجویان ممکن است از تحصیل در دانشگاه انصراف دهند، و یا دچار مشکلات عدیده‌ای در زمینه سازگاری تحصیلی شوند. در ایالات متحده نزدیک به ۳۰ الی ۴۰ درصد دانشجویان بدون اینکه مدرک دانشگاهی اخذ کنند، از دانشگاه انصراف می‌دهند و تعدادی از این دانشجویان هرگز برای اتمام تحصیلات خود اقدام نمی‌کنند (کان سولوو^۷، ۲۰۰۰؛ به نقل از انوچز و رونالد^۸، ۲۰۰۶).

سازگاری با دانشگاه فرایندی چندبعدی است. و دانشجویان نیازمند راهبردهای مؤثر برای منطبق شدن با انواع نیازهای محیط پویای دانشگاه هستند (تاملینسون - کلارک^۹، ۱۹۹۸)، حمایت اجتماعی خانواده و همسالان عوامل اساسی هستند که سازگاری تحصیلی و اجتماعی دانشجویان را در دانشگاه پیش‌بینی می‌کنند (گران و والون، رایده، اومالی و پوهلرت^{۱۰}، ۲۰۰۴). محققان بر این باورند که دانشجویانی که از منبع بزرگتری از حمایت

1. Friedlander, Reid, Shupak, & Cribbie
2. Hickman, Bartholomae, & McKenry
3. Woosly
4. Tao, Dong, Pratt, Hunsberger, & Pancer
5. Leong, & Bonz
6. Gall, Evans, & Bellerose
7. Consolvo
8. Enochs, & Ronald
9. Tomilson & Clarke
10. Grant- Vallone, Reid, Umali & Pohlert

برخوردارند و قادرند درباره مشکلاتشان با والدین خود صحبت کنند، توانایی بهتری برای منطبق شدن با زندگی دانشگاهی دارند. در کشور ما در دوران تحصیل قبل از دانشگاه دختران و پسران به طور جداگانه در مدارس به تحصیل می پردازند و با ورود به دانشگاه و قرار گرفتن در محیط باز، دانشجویان اعم از دختر و پسر در کنار هم قرار می گیرند و به تحصیل می پردازند. چنین مسأله‌ای نیز می تواند سازگاری تحصیلی دانشجویان را تحت تأثیر قرار دهد.

ورود به دانشگاه تغییر مهمی در زندگی نوجوانان است. با ورود به دانشگاه سازگاری قبلی فرد به دلیل تغییرات به وجود آمده به هم می ریزد و فرد باید بتواند خود را با محیط جدید و ویژگی‌های خاص آن سازگار کند. با اینکه عده‌ای از دانشجویان سریع با دانشگاه سازگار می شوند، عده‌ای دیگر در جدا کردن خودشان از ارتباطات قبلی و یا در سازگار شدن با زندگی تحصیلی و اجتماعی دانشگاه دشواری زیادی دارند (تینتو^۱، ۱۹۹۳؛ به نقل از از ووسلی، ۲۰۰۳). در نتیجه، بررسی سازگاری تحصیلی دانشجویان و عوامل مؤثر بر آن می تواند از اهمیت ویژه‌ای برخوردار باشد. با تشخیص عوامل پیش‌بینی کننده سازگاری در دانشجویان می توان به دانشجویان کمک کرد تا بر مسائل و مشکلات تحصیلی خود غلبه کرده و سازگاری بهتر و مناسب‌تری با محیط تحصیلی خود برقرار کنند.

درباره اینکه حمایت اجتماعی تا چه اندازه و چگونه می تواند در سازگاری مؤثر واقع شود. دو مدل عمده ارائه شده است. یکی از این مدلها دارد که حمایت اجتماعی به خودی خود برای سلامتی و تندرستی سودمند است و اثر آن بر سلامتی شخص مستقیم است. این عقیده به مدل عمومی حمایت اجتماعی مرسوم است. براساس مدل عمومی، کمبود حمایت اجتماعی و یا فقدان آن به خودی خود فشارآور است. بنابراین، حمایت اجتماعی در همه حال سودمند است. مطابق با این مدل، حمایت اجتماعی به طریقه‌های مختلف مقاومت شخص را افزایش می دهد، مثلاً، ممکن است عزت نفس را افزایش دهد.

مدل دیگر، مدل حائلی است که براساس این مدل، فقط زمانی که افراد حوادث استرس‌زا را تجربه می کنند حمایت اجتماعی به عنوان یک عامل با سازگاری رابطه پیدا

1. Tinto

می‌کند. بنابراین، حمایت اجتماعی به عنوان یک عامل محافظت‌کننده و حائلی در جلوگیری از بروز مشکلات سازگاری که ناشی از استرس هستند نقش دارد (فقیر پور، ۱۳۷۴).

پژوهشگران عقیده دارند که حمایت اجتماعی افراد را برای مقابله با مشکلات آماده می‌کند و باعث تقویت رفتارهای مثبت و سازگاری می‌شود. مطالعات و پژوهشهای مختلف، نقش مثبت تماسهای اجتماعی را در «سازگاری» روان‌شناختی و سلامت نشان داده‌اند. برای مثال، بالتر^۱ (۲۰۰۲) در پژوهشی رابطه بین خودپنداره و سازگاری تحصیلی را در دانشجویان آمریکایی سال اول دانشگاه بررسی نمود. نتایج نشان داد که برداشت دانشجویان از توانایی عقلی خود و توانایی پیدا کردن دوستان جدید به طور کلی می‌تواند سازگاری تحصیلی را پیش‌بینی کند.

پژوهش‌های انجام شده در ایران در زمینه سازگاری به ویژه سازگاری تحصیلی دانشجویان نادر است و تحقیق مناسب و مرتبط با این موضوع کمتر انجام گرفته است و بیشتر پژوهش‌های انجام شده نیز به نوجوانان و دانش‌آموزان محدود شده‌اند. البته، نتایج پژوهشی که توسط موسوی و همکاران (۱۳۷۷) برای تهیه و تدوین آزمون سازگاری تحصیلی انجام گردید نتایجی کسب گردید که عمده آنها به شرح ذیل می‌باشد.

۷۱٪ از دانشجویان تحصیل در دانشگاه را ائتلاف وقت دانسته‌اند.

۵۳٪ از دانشجویان غالباً احساس می‌کنند که واقعاً آدم در مانده‌ای هستند.

حدود ۷۹٪ دانشجویان احساس می‌کنند که هیچ کاری از دست آنها ساخته نیست.

تقریباً ۵۸٪ دانشجویان خودشان را ناسازگار می‌دانند و به تعبیر خودشان از سازگاری تحصیلی برخوردار نیستند.

نتایج حاصل از پژوهش فوق، اهمیت بررسی سازگاری تحصیلی دانشجویان ایرانی و ارائه راهکار مناسب برای کاهش میزان نارضایتی و ناسازگاری را نشان می‌دهد. پژوهش حاضر قصد دارد به مقایسه سازگاری تحصیلی دانشجویان دختر سال اول تا چهارم کارشناسی دانشگاه پیام نور تهران بپردازد، همچنین در این پژوهش رابطه سازگاری

1. Boulter

تحصیلی با حمایت اجتماعی خانواده و دوستان در دانشجویان دختر مورد مطالعه قرار می‌گیرد.

روش

جامعه آماری این پژوهش را دانشجویان دختر دوره کارشناسی دانشگاه پیام نور اعم از ورودی‌های سال ۸۷-۸۸ (سال اول)، ۸۶-۸۷ (سال دوم)، ۸۵-۸۶ (سال سوم و سال چهارم) تشکیل می‌دهند. در این پژوهش ۶۰۰ آزمودنی (۱۵۰ آزمودنی از هر ورودی سالهای تحصیلی اول، دوم، سوم و چهارم دانشگاه) با استفاده از نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب و در پژوهش شرکت داده شدند.

در این پژوهش از سه پرسشنامه استفاده شده است؛ که عبارتند از آزمون سازگاری تحصیلی هنری بارو (۱۹۴۹)، پرسشنامه حمایت اجتماعی ادراک شده - مقیاس خانواده و دوستان پروسیندانو و هلر (۱۹۸۳)، و پرسشنامه جمعیت شناختی محقق ساخته استفاده شده است.

آزمون سازگاری تحصیلی توسط هنری (۱۹۴۹): این آزمون در دانشگاه استنفورد تهیه شده است که یک پرسشنامه خود سنجی به منظور شناخت سازگاری تحصیلی است که از استعداد تحصیلی متفاوت است و به طور معناداری به عملکرد تحصیلی دانشجویان مربوط می‌شود. این پرسشنامه در اصل یک آزمون ۹۰ سؤالی است که ۶ عامل را اندازه‌گیری می‌کند. هر یک از این مقوله‌ها به ارزیابی جنبه‌هایی از سازگاری تحصیلی می‌پردازند.

پایایی کل پرسشنامه ۰/۹۲ می‌باشد، بارو (۱۹۴۹) روایی ملاکی کل نمره سازگاری با عملکرد تحصیلی ۰/۳۵۸ محاسبه کرد، پایایی و روایی این آزمون توسط موسوی و همکاران (۱۳۷۵) در دانشگاه امیرکبیر مورد ارزیابی قرار گرفت. روایی محتوا و روایی ملاکی آزمون سنجیده شد. برای روایی محتوا، آزمون در اختیار ۲۰ روان‌شناس قرار گرفت و همه متفق‌القول روایی محتوای آن را تأیید کردند. روایی آن از طریق مقایسه نمره حاصل از آزمون با عملکرد تحصیلی (معدل دروس گذرانده شده) نیز مورد بررسی قرار

گرفت. بین نمره آزمون سازگاری و نمره کل آزمودنی‌ها - به عنوان شاخص عمکرد تحصیلی - همبستگی محاسبه شد. مقدار همبستگی $0/204$ بود که در سطح کمتر از $0/01$ خطا ($P < 0/01$) معناداری نشان داد. ضرایب پایایی به دست آمده از روش دو نیمه کردن برای نمره کل پرسشنامه برای دانشجویان مرد $0/83$ و برای دانشجویان زن $0/78$ بوده است. ضرایب پایایی با استفاده از باز آزمایی برای خرده مقیاس پرسشنامه از $0/81$ تا $0/91$ تأیید شد و برای نمره کل آزمون $0/93$ بود.

پرسشنامه حمایت اجتماعی ادراک شده - مقیاس خانواده و دوستان پرورسندگان و هلر (۱۹۸۳، به نقل از ثنایی، ۱۳۷۹): این آزمون دارای دو مقیاس خانواده و دوستان است. هر مقیاس شامل ۲۰ سوال است که برای سنجش میزان ارضاء آدمی از حمایت خانواده و دوستان تهیه شده است.

ضریب آلفای کرانباخ در نمونه استاندارد شده $0/89$ بوده است. ثنایی (۱۳۷۹) بیان می‌کند که ضریب آلفای مقیاس خانواده بین $0/88$ تا $0/91$ است و ضریب آلفای مقیاس دوستان بین $0/84$ تا $0/90$ می‌باشد. همچنین، این آزمون از روایی همزمان خوبی برخوردار است.

پرسشنامه اندازه‌گیری متغیرهای جمعیت شناختی با استفاده از یک پرسشنامه محقق ساخته صورت گرفت.

یافته‌ها

در این بخش ابتدا نتایج توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش در جدول شماره یک و سپس به ارائه همبستگی بین متغیرهای حمایت اجتماعی خانواده و دوستان و سازگاری تحصیلی می‌پردازیم.

جدول ۱. آماره‌های توصیفی میانگین و انحراف معیار سازگاری تحصیلی به تفکیک دانشکده

انحراف معیار	میانگین	آماره ها / گروه ها
۲۴/۸۲	۷۲/۱۹	گروه انسانی
۲۳/۲۲	۶۷/۷۱	گروه فنی
۲۴/۸۹	۷۴/۲۴	گروه علوم پایه

همانطور که در این جدول مشاهده می‌شود، میانگین سازگاری در دانشجویان رشته انسانی ۷۲/۱۹ با انحراف معیار ۲۴/۸۲، در دانشجویان رشته فنی میانگین سازگاری ۶۷/۷۱ و انحراف معیار ۲۳/۲۲ و در دانشجویان رشته علوم پایه میانگین سازگاری ۷۴/۲۴ و انحراف معیار ۲۴/۸۹ می‌باشد.

جدول ۲. آماره‌های توصیفی تحصیلی به تفکیک سال ورود

انحراف معیار	میانگین	آمارها / سال ورود
۲۳	۷۰/۳	سال اول
۲۴/۲۹	۷۳/۱۶	سال دوم
۲۶/۵۱	۶۶/۳۷	سال سوم
۲۳/۶۶	۷۴/۲۱	سال چهارم

همانطور که در این جدول مشاهده می‌شود میانگین سازگاری در دانشجویان سال اول ۷۰/۳ با انحراف معیار ۲۳، در دانشجویان سال دوم میانگین سازگاری ۷۳/۱۶ با انحراف معیار ۲۴/۲۹، در دانشجویان سال سوم میانگین سازگاری ۶۶/۳۷ با انحراف معیار ۲۶/۵۱ و در دانشجویان سال چهارم میانگین سازگاری ۷۴/۲۱ با انحراف معیار ۲۳/۶۶ می‌باشد. برای پاسخ به سؤال مطرح شده در مورد سازگاری تحصیلی با توجه به سال ورود و رشته تحصیلی دانشجویان در این پژوهش از روش تحلیل واریانس دو راهه استفاده شده است.

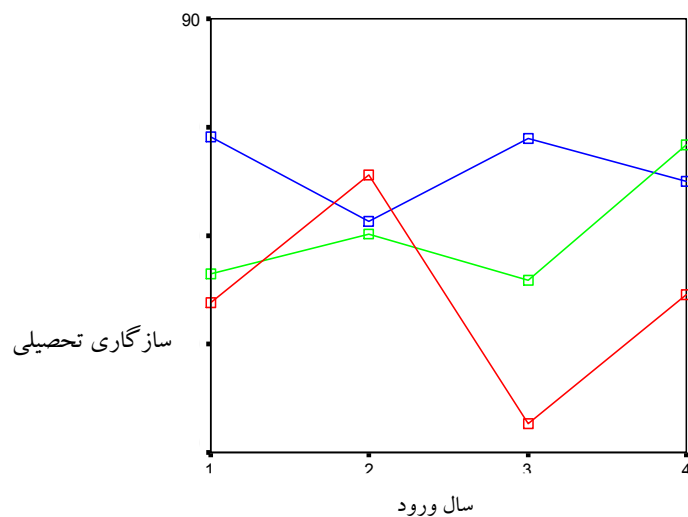
جدول ۳. خلاصه نتایج تحلیل واریانس دو راهه برای سال ورود و رشته تحصیلی و سازگاری

تحصیلی

منابع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
رشته تحصیلی	۳۳۳۸/۹۶۱	۲	۱۶۶۹/۴۸۱	۲/۸۷۸	۰/۰۵۷
سال ورود	۱۶۱۳/۲۲۳	۳	۵۳۷/۷۴۱	۰/۹۲۷	۰/۴۲۸
ترکیب رشته تحصیلی یا سال ورود	۸۰۸۹/۵۴۹	۶	۱۳۴۸/۲۵۸	۲/۳۲۴	۰/۰۳۲
واریانس باقیمانده	۲۳۳۲۲۷/۸۷۷	۴۰۲	۵۸۰/۱۶۹	-----	-----
واریانس کل	۲۳۴۸۹۷۵/۱۳۶	۴۱۳	-----	-----	-----

با توجه به داده‌های جدول ۳، دیده می‌شود که تنها اثر اصلی ترکیبی سال ورود و رشته تحصیلی با $F=۲/۳۲۴$ و درجه آزادی ۶ در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار است. ولی اثرات سال ورود و رشته تحصیلی هر یک به تنهایی تفاوت معناداری را نشان نمی‌دهند.

شکل ۱. نمودار تحلیل واریانس دو راهه برای سال ورود و رشته تحصیلی و سازگاری تحصیلی

همانطور که از نمودار ۱ می‌توان استنباط نمود، واریانس دو راهه برای سال ورود و رشته تحصیلی در سازگاری تحصیلی با اثر اصلی ترکیبی سال ورود با رشته تحصیلی مشهود می‌باشد. دانشجویان رشته علوم انسانی در سال‌های اول و دوم سازگاری تحصیلی خوبی را از خود نشان می‌دهند، اما در سال سوم سازگاری تحصیلی آنها افت محسوسی را نشان می‌دهد.

سازگاری تحصیلی دانشجویان رشته‌های فنی و علوم پایه در سالهای تحصیلی تفاوت معناداری را نشان نمی‌دهند.

جهت بررسی رابطه بین حمایت اجتماعی خانواده و دوستان و سازگاری تحصیلی از همبستگی پیرسون استفاده شده است که نتایج آن در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴. ضرایب همبستگی نمره کل سازگاری با حمایت اجتماعی خانواده و دوستان

متغیرها	حمایت خانواده	حمایت دوستان	سازگاری تحصیلی
حمایت خانواده	۱	۰/۲۸۶**	۰/۲۶۷**
حمایت دوستان	۰/۲۸۶**	۱	۰/۱۲۷**
سازگاری تحصیلی	۰/۲۶۷**	۰/۱۲۷**	۱

$N=414$ $** a < 0.01$

همانطور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود بین متغیرهای حمایت خانواده و دوستان و سازگاری تحصیلی، رابطه مثبت و معنادار وجود دارد.

جدول ۵. اثر پیش‌بینی‌کنندگی حمایت اجتماعی خانواده و دوستان بر روی سازگاری تحصیلی با

استفاده از تحلیل رگرسیون

مدل	مجموع مجذورات	df	F	ضریب تبیین	همبستگی تفکیکی	سطح معناداری
رگرسیون	۱۸۰۶۰/۹۰۶	۲	۲۹۰	۰/۰۷۴	۰/۲۷۱	۰/۰۰۰ ^a

پیش‌بینی‌کننده‌ها: حمایت خانواده و دوستان = a

متغیر وابسته: سازگاری $b=$

در جدول فوق مشاهده می‌شود که در این مدل حمایت خانواده و دوستان ۰/۰۷ درصد واریانس سازگاری تحصیلی را تبیین می‌نمایند.

جدول ۶. ضرایب بتای استاندارد شده برای ارزیابی سهم هر یک از متغیرها در پیش‌بینی سازگاری

تحصیلی

سطح معناداری	t	ضرایب استاندارد		ضرایب غیراستاندارد		آماره متغیرهای پیش‌بین
		بتا	خطای استاندارد	B		
۰/۰۰۰	۵/۰۸۲	۰/۲۵۲	۰/۱۸۶	۰/۹۴۳	حمایت خانواده	
۰/۳	۱/۰۳۸	۰/۰۵۱	۰/۱۴۵	۰/۱۵۰	حمایت دوستان	

جدول فوق، ضرایب بتای استاندارد شده برای ارزیابی سهم هر یک از متغیرها را نشان می‌دهد. بتای بزرگتر یک متغیر نشان دهنده آن است که آن متغیر اثر بیشتری بر روی متغیر ملاک دارد. در این صورت متغیر حمایت خانواده نسبت به متغیر حمایت دوستان اثر بیشتری بر روی سازگاری تحصیلی دارد.

نتایج این جدول حاکی از آن است که اثر پیش‌بینی‌کنندگی حمایت خانواده ۵/۰۸۲، $P=۰/۰۰۰$ جهت پیش‌بینی میزان سازگاری تحصیلی دانشجویان به لحاظ آماری معنی‌دار می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی و مقایسه سازگاری تحصیلی در دانشجویان دختر سال اول تا چهارم دانشگاه پیام نور تهران و رابطه آن با حمایت اجتماعی خانواده و دوستان انجام گرفته است.

با توجه به داده‌های جدول ۳، دیده می‌شود که تنها اثر اصلی ترکیبی سال ورود با رشته تحصیلی با $F=2/324$ و درجه آزادی ۶ در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار است. ولی اثرات سال ورود و رشته تحصیلی هر یک به تنهایی تفاوت معناداری را نشان نمی‌دهد. با توجه به نتایج جدول ۴ مشاهده می‌شود که بین متغیرهای حمایت خانواده و دوستان و سازگاری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

با بررسی اثر پیش‌بینی‌کنندگی حمایت اجتماعی خانواده و دوستان بر روی سازگاری تحصیلی، نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد که حمایت خانواده و دوستان ۰/۰۷۴ درصد واریانس سازگاری تحصیلی را تبیین می‌نماید. همچنین در جدول ۶ ضرایب بتای استاندارد شده برای ارزیابی سهم هر یک از متغیرها را نشان می‌دهد که متغیر حمایت خانواده نسبت به متغیر حمایت دوستان اثر بیشتری بر روی سازگاری تحصیلی دارد.

یافته‌های این پژوهش با نتایج پژوهش‌های دیگر که بیان می‌کنند، سازگاری با دانشگاه فرایندی چندبعدی است و دانشجویان نیازمند راهبردهای مؤثر برای منطبق شدن با انواع نیازهای محیط پویای دانشگاه هستند (تاملینسون-کلارک، ۱۹۹۸)، حمایت اجتماعی خانواده و همسالان عوامل اساسی هستند که سازگاری تحصیلی و اجتماعی دانشجویان را در دانشگاه پیش‌بینی می‌کنند (گران‌ت والون، راید، اومالی و پوهلرت، ۲۰۰۴) و دانشجویانی که از منبع بزرگتری از حمایت برخوردارند و قادرند درباره مشکلاتشان با والدین خود صحبت کنند، توانایی بهتری برای منطبق شدن با زندگی دانشگاهی دارند، همسو و منطبق می‌باشد.

در توجیه یافته‌های این تحقیق می‌توان چنین استنباط نمود، درست است که حمایت اجتماعی افراد را برای مقابله با مشکلات آماده می‌کند و باعث تقویت رفتارهای مثبت و سازگاری می‌شود ولی با ورود دانشجویان به دانشگاه که برای آنان محیطی جدید همراه با کاهش حمایت والدین، ساختار متفاوت با دوره دبیرستان و تقاضا برای سازگاری با روابط اجتماعی جدید است، در این پژوهش در بدو ورود به دانشگاه تفاوت چندانی بین سازگاری تحصیلی دانشجویان با توجه به سال ورود و رشته تحصیلی در این تحقیق مشاهده نمی‌شود. اما نزدیک شدن دانشجویان به سالهای پایانی تحصیل و اینکه محیط دانشگاه و

رشته تحصیلی تا چه اندازه می‌تواند آنها را برای ورود به بازار کار و انتخاب شغل مناسب آماده کرده باشد، می‌تواند در سازگاری تحصیلی آنها مؤثر باشد. در این میان دانشجویان رشته فنی هر چه به سالهای پایانی تحصیل نزدیک می‌شوند احساس خودکارآمدی بیشتری در مورد اشتغال بعد از تحصیل کسب می‌نمایند و به تبع آن مورد حمایت خانوادگی بیشتر و تشویق از جانب والدین برای ادامه تحصیلی قرار می‌گیرند. بر عکس دانشجویان رشته‌های علوم انسانی هر چه به سالهای پایانی تحصیل نزدیک می‌شوند به آینده کاری خود با توجه به رشته‌ای که در آن تحصیل می‌کنند بدبین‌تر می‌شوند، در این میان ممکن است حمایت اجتماعی خانواده نیز در قبال چنین ذهنیتی کاهش یابد. بنابراین، ورود چنین متغیر مزاحمی به نام آینده کاری و این فکر که فرد سالهای مفید عمر خود را با تحصیلی در رشته‌های علوم انسانی تلف نموده است، باعث ایجاد روحیه‌ای نامناسب و به تبع آن کاهش سازگاری تحصیلی در دانشگاه می‌شود.

محدودیت‌های تحقیق

همانگونه که بررسی شد نتایج این تحقیق در رابطه «حمایت اجتماعی» و «سازگاری»؛ با مطالعات گوناگون ایرانی و خارجی، نتایج متفاوتی ببار آورده است و این مسأله نشان‌دهنده نیاز به تحقیقات بیشتر و گسترده‌تر در این زمینه می‌باشند.

اولین محدودیت تحقیق حاضر نامساوی بودن حجم آزمودنی‌های هر سال ورودی به تفکیک رشته تحصیلی می‌باشد.

دومین محدودیت تحقیق در مورد همگن نبودن دانشجویان در بسیاری از خصیصه‌ها، نظیر سن، جنس، وضعیت تأهل، شاغل و غیرشاغل بودن و جنس می‌باشد.

سومین محدودیت این تحقیق ساختار جملات منفی مقیاسهای بکار رفته در این پژوهش می‌باشد که این امر باعث سردرگمی دانشجویان در پاسخ دادن به سؤالات می‌شد.

چهارمین محدودیت این تحقیق عدم استفاده از دانشجویان سایر دانشگاههای پیام نور در این تحقیق می‌باشد که از این حیث محدودیت‌هایی برای تعمیم یافته‌ها و تفسیر نتایج به وجود می‌آورد.

پنجمین محدودیت این تحقیق مربوط به جامعه آماری محدود به دانشجویان مقطع لیسانس دانشگاه پیام نور می‌باشد.

پیشنهادات

پژوهش‌های بعدی روی نمونه وسیع‌تر و همگن‌تری از دانشجویان مورد بررسی قرار گیرد تا نتایج قابل تعمیم‌تری بدست آید.
در تحقیقات آتی سعی شود در صورت امکان تغییراتی در سؤالات منفی این مقیاسها ایجاد شود. تا دانشجویان موقع پاسخگویی به سؤالات دچار سردرگمی نشوند.
سعی شود در تحقیقات پیش رو از همه سطوح دانشگاهی در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری نیز در نمونه تحقیق استفاده شود.

منابع

ثنایی، باقر. (۱۳۷۹). مقیاس‌های سنجش خانواده و ازدواج. مؤسسه انتشارات بعثت، چاپ اول. تهران.
فقیرپور، علی. (۱۳۷۴). بررسی رابطه حمایت اجتماعی ادراک شده و مشکلات روانشناختی نوجوانان، پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه علامه طباطبایی.
موسوی، سید علی محمد؛ کافی ماسوله، سید موسی؛ امیر پور تالش، فروزنده، (۱۳۷۷). تهیه و تدوین آزمون سازگاری تحصیلی دانشجویان. معاونت امور دانشجویی و فرهنگی دانشگاه صنعتی امیر کبیر. دفتر مشاوره دانشجویی.

- Enochs, W.K., Ronald, C. B., (2006). Social Adjustment of college freshman: The important of gender and living environment. *College Student Journal*. Vol.40 Issue.1.
- Boulter, L.T., (2002). Self-concept as a predictor of college freshman academic adjustment. *College Student Journal*. Vol.36, Issue.2.
- Friedlander, L. J., Reid, G. J., Shupak N., Cribbie, R., (2007). Social support, self-esteem, and stress as predictors of adjustment to university among first-year undergraduates. *Journal of College Student Development*. Vol. 48, N. 3.

- Grant-Vallone, E., Reid, K., Umali, C., Pohlert, E., (2004). An analysis of the effect of self-esteem social support and participation in student support services on student adjustment and commitment to college. *Journal College Student Retention*, Vol.5.
- Leong, F. T. L., Bonez, M. H.,(1997). Coping styles as predictors of college adjustment among freshman. *Counseling Psychology Quarterly*, Vol.10,
- Tomlinson-Clarke, S., (1998). Dimension of adjustment among college woman. *Journal of College Student Development*. V.39 N.4.
- Wosley, S., (2003). How important are the first few weeks of college? The long term effects of initial college experience. *College Student Journal*.

Archive of SID